

Warszawa, 08-03-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

XI.813.23.2022.ASZ

Pani

Izabela Leszczyna

Minister Zdrowia

ePUAP

Szanowna Pani Minister,

zwracam się do Pani Minister w związku z problemem tzw. ubóstwa menstruacyjnego¹.

Menstruacja jest naturalnym elementem życia, którego znaczenie w perspektywie zdrowia, w tym zdrowia publicznego, wzrasta na przestrzeni lat². Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w podejściu władz publicznych do tego zagadnienia, przede wszystkim – w kwalifikacji menstruacji jako problemu

---

¹ Priorytetowe znaczenie tej kwestii było sygnalizowane RPO m.in. przez organizacje pozarządowe: zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/zrpo-spotkanie-zespol-praw-kobiet-inicjatywa-nasz-rzecznik> [dostęp: 5 marca 2024 r.].

² Zob. m.in. Oświadczenie Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka w sprawie zdrowia menstruacyjnego, dostępne pod adresem: <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/high-commissioner-human-rights-statement-menstrual-health> oraz Oświadczenie Światowej Organizacji Zdrowia w sprawie zdrowia i praw menstruacyjnych, dostępne pod adresem: <https://www.who.int/news/item/22-06-2022-who-statement-on-menstrual-health-and-rights> [dostęp: 28 lutego 2024 r.].

zdrowotnego o wymiarze fizycznym, psychologicznym i społecznym, na który należy zwrócić uwagę z perspektywy biegu życia – od okresu przed pierwszą miesiączką do okresu po menopauzie. Po drugie, w uznaniu, że zdrowie menstruacyjne wymaga, by osoby miesiączkujące miały dostęp do informacji i edukacji na ten temat oraz do potrzebnych im produktów menstruacyjnych oraz bezpiecznych i godnych miejsc do zmiany i utylizacji środków higienicznych, w razie potrzeby zaś – do kompetentnej i empatycznej pomocy medycznej i opieki zdrowotnej. Po trzecie wreszcie, niezbędne jest alokowanie odpowiedniej kwoty na realizację wskazanych wyżej działań oraz monitorowanie ich skuteczności, a w razie konieczności – dostosowanie ich do zidentyfikowanych potrzeb³.

Należy w tym miejscu nadmienić, że problemy ze zdrowiem i higieną menstruacyjną od lat są bardzo rzadko dostrzegane. Brakuje bowiem jednolitych badań, a w związku z tym danych, na temat ich rzeczywistej skali. Badania prowadzone przez organizacje pozarządowe wskazują jednak, że spośród 1,9 miliarda kobiet i dziewcząt na całym świecie, które obecnie miesiączkują, około 500 milionów nie może w pełni dbać o higienę podczas menstruacji⁴. Jeśli chodzi o sytuację w Polsce, to osoby menstruujące wskazują na brak pieniędzy na zakup środków higienicznych (8% ankietowanych dziewcząt i 4% ankietowanych kobiet). Kobiety ze środowisk borykających się z trudnościami finansowymi często rezygnują z zakupu środków higienicznych na rzecz innych domowych wydatków (39% ankietowanych kobiet)⁵. Podkreślenia wymaga ryzyko powikłań zdrowotnych wykluczenia menstruacyjnego, zarówno w zakresie zdrowia fizycznego (infekcje upośledzające płodność czy endometrioza), jak i psychicznego (np. piętno i uczucie wstydu związane z próbą ukrycia okresu).

---

³ Por. Oświadczenie Światowej Organizacji Zdrowia...op. cit.

⁴ Por. raport pt. „Krwawy problem. Ubóstwo menstruacyjne: dlaczego i jak musimy je zakończyć”, dostęp pod adresem: <https://kulczykfoundation.org.pl/uploads/media/default/0001/05/63f40c6daa0e66cc61a60928481788dc936a6db0.pdf> [dostęp: 4 marca 2024 r.].

⁵ Zob. raport „Krwawy problem. Raport z badania jakościowo-ilościowego” przygotowany dla Kulczyk Foundation, dostęp pod adresem: <https://kulczykfoundation.org.pl/uploads/media/default/0001/05/0fbe618f4aa748170c8b3f096367e2c607888eb8.pdf> [dostęp: 4 marca 2024 r.].

Daleko idące konsekwencje zdrowotne mogą mieć także nieprawdziwe twierdzenia i stereotypy, wiążące się z menstruacją, występujące także wśród osób miesiączkujących, np. to, że „miesiączka musi boleć, tak już jest” (18% ankietowanych kobiet i 7% ankietowanych dziewcząt), czy „że podczas miesiączki nie powinno się chodzić do dentysty (22% ankietowanych kobiet i 12% ankietowanych dziewcząt)⁶. Wskazuje to na pilną potrzebę zwiększenia wiedzy kobiet i dziewcząt, ale także świadomości ogółu społeczeństwa w przedmiocie menstruacji, narzędziem czego mogłaby być rzetelna edukacja seksualna. Na jej znaczenie wskazywałem już w wystąpieniu do Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 marca 2023 r.⁷.

Menstruacja pozostaje zatem ważnym społecznie problemem, także z perspektywy zakresu przedmiotowego kompetencji ministra właściwego do spraw zdrowia. Osoby menstruujące mają prawo żyć w środowisku, w którym miesiączka jest postrzegana jako coś pozytywnego i zdrowego, a nie coś, czego należy się wstydić.

W związku z powyższym, działając w trybie art. 16 ust. 1 w zw. z art. 17b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1058), zachęcam Panią Minister do rozważenia zagwarantowania dostępności bezpłatnych środków higieny osobistej oraz miejsc gwarantujących komfort skorzystania z nich i utylizacji w podmiotach leczniczych objętych kompetencją kontrolną Minister Zdrowia.

Należy pamiętać, że środki ukierunkowane na rozwiązanie szeroko rozumianego problemu ubóstwa menstruacyjnego są coraz częściej wdrażane w różnych państwach⁸, co może wskazywać na zwiększający się poziom rozpoznania wagi tego zagadnienia przez władze publiczne. W mojej ocenie, kwestia zdrowia i higieny menstruacyjnej mogłaby zostać włączona – zgodnie ze wskazanym wyżej trendem, odpowiadającym ich ujęciu jako doniosłego zagadnienia z zakresu ochrony

---

⁶ Por. Ibidem.

⁷ Zob. wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Edukacji i Nauki z 13 marca 2023 r. (znak: XI.813.23.2022), dostęp pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-menstruacja-darmowe-srodki-higieny-szkoly-mein-odpowiedz> [dostęp: 28 lutego 2024 r.].

⁸ Por. np. <https://pck.malopolska.pl/otworzmy-wreszcie-oczy-problem-ubostwa-menstruacyjnego/> [dostęp: 5 marca 2024 r.].

praw człowieka – w przygotowany przez Panią Minister pakiet rozwiązań „Bezpieczna, świadoma Ja”, którego celem jest wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet. Decydującym kryterium oceny zasadności podjęcia działań na rzecz zdrowia menstruacyjnego kobiet nie powinien być przy tym brak zgłoszeń dotyczących problemów z zapewnieniem środków menstruacyjnych w podmiotach leczniczych, który powołano w odpowiedzi na interpelację nr 32405⁹. Świadomość wykluczenia menstruacyjnego jest bowiem nadal niska, co może stanowić uzasadnienie niezgłaszania takich problemów. Jak wskazują jednak badania, ubóstwo menstruacyjne jest doświadczeniem większości kobiet w Polsce – ponad połowa respondentek (55%) przynajmniej raz w życiu znalazła się w sytuacji, wskazującej na doświadczenie jakiegoś z jego przejawów¹⁰. Rozwiązaniu tego problemu służyć mogą nie tylko przekazane Pani Minister niniejszym wystąpieniem rekomendacje, ale także nieuwzględniony dotąd postulat objęcia tą samą stawką podatku VAT (5%) wszystkich artykułów higienicznych stosowanych w czasie menstruacji, sformułowany przeze mnie w wystąpieniu z dnia 17 stycznia 2023 r. do Ministra Finansów¹¹.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

---

⁹ Pismo Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2022 r. (znak: PLW.050.3.2022.RT), dostęp pod adresem: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=32405> [dostęp: 5 marca 2024 r.].

¹⁰ Zob. B. Adryjan, Menstruation poverty from the perspective of Polish women, Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica 2023, 86, s. 86, dostęp pod adresem: <https://doi.org/10.18778/0208-600X.86.05> [dostęp: 6 marca 2024 r.].

¹¹ Zob. wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Finansów z 17 stycznia 2023 r. (znak: V.511.1047.2022.KB), dostęp pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-kubeczki-menstruacyjne-vat-mf-odpowiedz> [dostęp: 28 lutego 2024 r.].

Pani Katarzyna Kotula, Ministra do spraw Równości
ePUAP